

Nr 89.

Av herr Andersson i Gisselås m. fl., i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande den lägre lantbruksundervisningen.

Enligt bilagan till årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 44, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till särskilda utbildningskurser, anvisa ett reservationsanslag av 113 000 kronor. Av detta belopp skulle 39 000 kronor användas till anordnande av kurser för ladugårdsskötare.

Enligt nämnda bilaga, punkt 45, har Kungl. Maj:t vidare föreslagit anvisande av medel till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, däribland elever vid nämnda kurser för ladugårdsskötare.

Till anordnare av dylika kurser — i regel lantbruks-, lantmanna- eller lantbrukshållsskolor — utgår för närvarande understöd av statsmedel med dels ett grundanslag av 600 kronor för varje kurs, dels ock ett tilläggsanslag av 60 kronor för varje elev. Såsom villkor för åtnjutande av dylika statsanslag gäller bland annat, att samtliga elever under den tid kursen pågår skola erhålla fri bostad och kost. Elevstipendierna till deltagarna i dessa kurser utgå för närvarande med 45 kronor för månad till synnerligen obemedlade, 25 kronor till obemedlade och 15 kronor till mindre bemedlade elever.

I sina förslag till anslagsäskanden hos innevarande års riksdag för budgetåret 1942/43 har lantbruksstyrelsen rörande ifrågavarande kurser anfört, bland annat, att kursanordnare med hänsyn till de ökade kostnaderna för kost och logi framfört önskemål om höjning av statsanslagen till nämnda kurser. Lantbruksstyrelsen säger sig visserligen ha förutsatt, att hushållningssällskapen inom sina respektive områden borde medverka till anordnande av ifrågavarande kurser och giva denna kursverksamhet sitt stöd, vilken även är fallet inom ett flertal hushållningssällskaps områden. Med hänsyn till flertalet hushållningssällskaps redan hårt ansträngda ekonomi torde det dock vara synnerligen svårt för dessa att påtaga sig en höjning av till kurserna utgående understöd. Med hänsyn till svårigheten att förvärva lämpliga kursanordnare och önskvärdheten av att kursverksamheten uppehålls i minst nuvarande omfattning, har lantbruksstyrelsen förordat en

höjning av statsanslaget till kurserna. På grund av det statsfinansiella läget har dock denna höjning synts kunna begränsas till tilläggsanslaget. Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att statsunderstöd till ladugårdsskötarekurser från och med budgetåret 1942/43 må utgå med dels ett grundanslag av 600 kronor för varje kurs, dels ock ett tilläggsanslag av 90 kronor per elev. För nämnda budgetår beräknar styrelsen sålunda medelsbehovet för dessa utbildningskurser till 42 000 kronor.

Beträffande stipendierna till elever vid bland annat ladugårdsskötarekurserna har lantbruksstyrelsen föreslagit, att dessa från och med budgetåret 1942/43 måtte utgå med 60 kronor för månad till synnerligen obemedlade, 40 kronor till obemedlade och 20 kronor till mindre bemedlade elever.

Även hushållningssällskapens ombud, som genom rikets samtliga hushållningssällskap representera jordbruket i hela landet och som torde vara väl informerade i fråga om från förevarande kursverksamhet vunna erfarenheter, ha i skrivelse till Konungen påyrkat höjning av statsanslagen till ladugårdsskötarekurserna därhän, att vederbörande kursanordnare få sina utgifter för kurserna täckta, varvid såsom önskvärt förslagsvis nämnts en höjning av grundanslaget till 900 kronor eller anslaget per elev till 100 kronor.

Vid anmälan i årets statsverksproposition av ifrågavarande spörsmål har statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet anfört bland annat, att i nuvarande läge det av lantbruksstyrelsen föreslagna elevbidraget vid utbildningskurser för ladugårdsskötare syntes böra begränsas till 75 kronor samt att i anslutning härtill det för dylika kurser av lantbruksstyrelsen beräknade beloppet torde kunna nedsättas med 3 000 kronor till 39 000 kronor. Beträffande elevstipendierna har departementschefen likaledes på grund av det statsfinansiella läget icke ansett sig kunna tillstyrka någon höjning.

Den sedan en längre tid tillbaka för jordbruket besvärande bristen på dugliga ladugårdsskötare torde här icke närmare behöva understrykas. Denna brist torde icke endast sammanhänga med, att arbetet inom ladugården tett sig mindre lockande för landsbygdens ungdom och att jordbruket icke förmått betala konkurrenskraftiga arbetslöner. Prisutvecklingen för jordbruksprodukterna har framtingat starkare rationalisering av ladugårdsskötseln, vilket i sin tur medfört större krav på skolning hos ladugårdspersonalen. Ökade krav på hygien vid mjölkens behandling redan inom ladugården torde ha bidragit i samma riktning. De statsunderstödda kurserna för ladugårdsskötare ha därvid en synnerligen viktig mission att fylla. Det vore emellertid ytterst beklagligt, om ett allt för knappt tillmätt statsunderstöd skulle framtinga en begränsning av denna för jordbruksnäringen gagnliga utbildningsverksamhet. Att såsom lantbruksstyrelsen framhållit svårigheter uppstått att förvärva lämpliga kursanordnare synes väl förklarligt. Även om dessa ladugårdsskötarekurser, som vardera omfatta en tid av tre

månader, pågå året runt, måste det innebära en stor nackdel för skötelsen av den ladugård, där eleverna få sin praktiska utbildning, att fyra gånger årligen byta en stor del av personalen, men i regel torde elever kunna erhållas endast en eller två kurser pr år, varför ladugårdsägaren alltid måste hålla full arbetsstyrka, även under tid då kurs pågår. Ställer sig därjämte verksamheten rent ekonomiskt sett mindre lönsam, är kursanordnarnas tveksamhet icke ägnad att förvåna. I detta sammanhang må framhållas lämpligheten av att ladugårdsskötarekurser i större utsträckning anordnades bland annat vid de statliga försöksgårdarna. Sålunda torde exempelvis lantbrukshögskolans försöksgård i Jämtlands län, där behovet av dylika kurser är stort, synnerligen väl lämpa sig för ändamålet.

Svårigheter ha emellertid mången gång icke endast förelegat i fråga om anskaffande av lämpliga kursanordnare utan även beträffande tillströmningen av elever till de anordnade kurserna. För att motverka detta synes större ekonomisk lättnad böra beredas mindre bemedlade elever under kurs-tiden genom utlämnande av högre stipendier, än de som nu kunna utgå. Att yrkes- och lärlingsskolor på andra områden utöva stor dragningskraft även på jordbrukets ungdom är väl känt. Under den senaste tiden ha de utav statens arbetsmarknadskommission anordnade kurserna för skogshuggare åtminstone inom landets nordliga delar av ekonomiska skäl säkerligen bidragit till att minska intresset för ladugårdsskötarekurserna. Då det nu rådande starka behovet av arbetskraft inom skogsbruket i viss utsträckning torde vara av övergående natur, medan utbildningen av ladugårdsskötare arbetar på lång sikt, synes det vara ett samhällsintresse, att jämvikten på området återställas. I sådant hänseende torde förbättrade stipendiemöjligheter inom sistnämnda utbildning kunna verksamt bidra. Den tilltagande svårigheten att erhålla kvinnlig personal för ladugårdarna inom landets nordliga delar nödvändiggör även, att utbildningen av manliga ladugårdsskötare vinner ökad omfattning där.

Tillgången till intresserade och dugliga ladugårdsskötare är emellertid av betydelse ej endast för jordbrukets vidkommande. Icke minst ur konsumentsynpunkt är det under nuvarande förhållanden på livsmedelsförsörjningens område av utomordentlig vikt, att produktionen av mjölk, smör och kött upprätthålles i största möjliga utsträckning och att tillgängliga produktionsmedel härför utnyttjas rationellt. Det är ingalunda någon främmande företeelse att jordbrukare runt om i landet avyttra hela besättningar eller avsevärt reducera desamma till följd av svårigheten att erhålla kvalificerad arbetskraft i ladugården.

Otvivelaktigt torde på förevarande område med en ringa ytterligare kostnad kunna uppnås för landet i dess helhet betydelsefulla resultat. De utav lantbruksstyrelsen föreslagna höjningarna av såväl statsbidragen till ifrågasvarande utbildningskurser som stipendierna till elever vid dessa kurser synas därför vara väl motiverade.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta,

dels att statsbidrag för anordnande av utbildningskurser för ladugårdsskötare skall utgå med ett grundanslag av 600 kronor för varje kurs och ett tilläggsanslag av 90 kronor per elev,

dels att till *Lägre lantbruksundervisning m. m.*: *Bidrag till särskilda utbildningskurser* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 116 000 kronor,

dels att stipendierna till elever vid utbildningskurser för ladugårdsskötare skall utgå med 60 kronor för månad till synnerligen obemedlade, 40 kronor till obemedlade och 20 kronor till mindre bemedlade elever,

dels ock att till *Lägre lantbruksundervisning m. m.*: *Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 426 000 kronor.

Stockholm den 20 januari 1942.

And. Andersson,
Gisselås.

Eric Hansson.

D. B. Blombäck.

Birger Andersson
i Mejstad.

Ewald Lindmark.

Jonas Eriksson,
Frägsta.

Verner Hedlund,
Östersund.

Ernst V. Staxäng.

C. O. Carlsson
i Bakeröd.

Gust. Nilsson
i Göingegården.

Stig Janson
i Frändesta.